

Utenlandske selskapene er til å stole på

– Hva er en norsk journalists erfaringer med oljeindustrien etter 30 år?

Jeg har selv aldri arbeidet som «oljejournalist» i den forstand at jeg har hatt dette som mit spesialfelt, men jeg har likevel hatt mye med oljeindustrien å gjøre, både den norske og den utenlandske.

Med Stavanger Aftenblads sentrale posisjon i Stavanger og med den betydning som oljevirksomheten har for Norge – og i særdeleshet for vårt distrikt – har vi i mer enn 30 år hatt tett kontakt med oljeindustrien. Vi har for vår del gått inn i dialogen med oljeindustrien på våre egne premisser, på samme måte som vi gjør det overfor norske myndigheter, statlige og regionale og lokale. Ellers ville vår troverdighet ikke vært synligst; hverken lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.

Da de første oljefunnene ble gjort på norsk sokkel og produksjonen kom i gang, fikk Stavanger og Friggfeltene, fikk Stavanger inn over seg en virksomhet som lett kunne ha forstyrret miljøet. I løpet av meget få år er flyttet det inn tusener amerikanere, engelskmenn, franskmenn, nederlendere og folk fra ytterligere et tals nasjoner.

Stavanger har litt mer enn 100.000 innbyggere og har i et par århundre vært Norges mest internasjonale by. Likevel skal det noe til at ta mot en så stor internasjonal innflytting som Stavanger opplevde på 1970-tallet. Etter noen få år var nesten ti prosent av byens befolkning ikke-norskpråklige. Det ble etablert både en amerikansk skole (som på det meste hadde mer enn 1100 elever) en engelsk, en fransk og en nederlandsk.

Det gikk bra.

Og når det gikk bra, skyldtes det at det ble vist forståelse for problemene på begge hold, både hos de utenlandske innflytterne og hos nordmennene. Det kan trykkes konstateres nå i ettertid. Blant de fornuftige disposisjonene som ble gjort, var at man unngikk å la utlendingene samle seg i bestemte boligområder, men lot dem bo-sette seg over et stort område, både innen Stavangers grenser og i nabokommunene. Stavangers største nabokommune, Sandnes – med 50.000 innbyggere – fikk således sin rettmessige del av de gode personlige skattyterne som oljeindustrien brakte til Rogaland.

Selvsagt har det vært problemer. Det foreligger genuine interesse-motsetninger, her som i ethvert forhold der to parter møter på hver sin side av bordet for å ivareta hver sine partsinteresser.

Men oljeutvinningen og de diskusjoner de har medført har utvilsomt også vært preget av en «win-win» situasjon; det vil si at alle har vært klare over at begge parter har mye å vinne. Spørsmålet har stort sett bare vært hvordan de store gevinstene skulle fordeles.

Uten amerikansk kunnskap og innsatsvilje, ville Norge ikke ha

vært klar over hvilke ressurser som lå lagret på bunnen av Nordsjøen. I dag kan det virke som om det var nesten frekt og freidig av Phillips Petroleum fra Barlesville i Oklahoma å foreslå i oktober 1962 i et brev til Trygve Lie at Phillips skulle få konsensjon på all olje- og gassutvinning i den norske del av Nordsjøen mot å forplikte seg til å foreta seismiske undersøkelser som kunne løpe opp i en total kostnad på en million dollars – syv millioner norske kroner.

På bakgrunn av at den utbyggingen som nå skjer på Ekofisk II er kalkulert til tre milliarder dollars, virker et slikt forslag nesten naivt. Det ble da også avslått av Trygve Lie og den norske regjeringen. Trygve Lie – den tidligere generalsekretær i FN – var vant til å omgås store tall.

På den annen side: De var få andre nordmenn enn Trygve Lie og Jens Evensen og noen i deres omgangskrets, som i det hele tatt trodde at det fantes olje i den norske del av Nordsjøen.

Til å stole på

En fremtredende norsk politiker, fra Rogaland, sa at han skulle personlig drikke hver eneste dråpe olje man kunne få opp fra Nordsjøen. Og i de andre landene rundt Nordsjøhasseneget, var tvilen ikke stort mindre. Ingen skal kunne fortelle meg at engelskmenn, tyskere, nederlendere og danskere ville ha akseptert at grenselinjene skulle trekkes etter midtlinjeprinsippet, om man på det tidspunkt hadde hatt særlig stor tro på at det ville bli noen oljevirksomhet av særlig omfang!

Dere på Færøyene kan bare tenke på hvordan britene resonnerer i dag, når dere drøfter grenselinjen mellom Færøyene og Shetland.

Jeg er fra færøysk hold blitt spurt om hva slags råd jeg som journalist vil gi Færøyene med hensyn til valg av utenlandske partnere.

Hva mitt råd er verdt, får dere selv avgjøre, men noen tanker har jeg gjort meg:

1) De utenlandske selskapene er til å stole på. De er altfor profesjonelle til at kunne basere sin virksomhet på juks og bedrag. Gjør de det, vil det snart bli oppdaget av andre konkurrerende selskaper som vil vite å utnytte det i forhandlinger andre steder i verden, om andre konsesjoner. De har også sin egen bedriftsskikk, sin egen verdighet å ta vare på.

2) Av de utenlandske selskapene er det amerikanerne som lettest aksepterer at motparten har visse kulturelle interesser å ivareta og argumentere ut fra. Jeg tenker ikke bare på hvordan vi skal beskytte vårt språk og vårt tradisjonelle væremåte, men også på hva vi i anser som god forretningsskikk og hvordan vi i ønsker den politiske utviklingen i vårt land.

3) Alle de store selskapene er i dag mer åpne for innbyrdes samarbeid enn de var da virksomheten i Norge tok til.

Omkostningene – og risikoen! – ved å lete i færøyske farvann, er så store at det nødvendigvis vil måtte bli selskaper som går sammen om undersøkelsene i den enkelte blokk. Dermed oppnår Færøyene en fordel, nemlig at man er sikret at letingen – og den

eventuelle senere utnyttelsen av et funn – skjer med den best tilgjengelige teknologi.

4) Det er mer interessant for Færøyene hvem som skal være operatører. Jeg vil – uten å blunke – anbefale at minst et norsk selskap får en slik oppgave, rett og slett fordi man da får inn på arenaen folk som etter hvert har lang erfaring med å diskutere med amerikanere, briter, franskmenn, nederlendere, belgiere og italiener spørsmål av denne kompleksitet – og som også kan gjøre det med betydelig tyngde. Vårt norske Statoil er i dag verdens neste største olje-selger.

Det viktigste argumentet for å ta med nordmenn, er imidlertid ikke av teknisk art, men fordi man får inn folk som bedre kan hjelpe til med å forstå de helt spesielle problemer Færøyene vil stå overfor hvis man finner en «elefant». Det går på færøysk økonomi og på færøysk kultur.

Norge kom opp i store problemer, som vi heldigvis kom helskinn- et ut av, men vi har tross alt en befolkning som er 100 ganger så stor som Færøyene og som bor over et meget stort område, med de kulturelle «buffere» det gir.

Norge har også en betydelig fastlandsøkonomi, som Færøyene mangler. Vi kan altså både økonomisk og kulturelt bedre motstå det trykket som utviklingen av et Ekofisk-felt, fører med seg.

Men likevel har vi altså hatt våre problemer med å få passet oljevirksomheten inn i vårt samfunn.

Men en del nordmenn på banen, vil Færøyene lettere kunne oppdage slike problemer etter hvert

KAARE HAUKAAS er redaktør i Stavanger Aftenblad, som med et opplag på mer enn 72.000 er den desidert ledende avis i Sørvest-Norge og som af mange også anses å være Noeges ledende olje-avis.

Haukaas var redaktør ved avisens Oslo-kontor på begynnelsen af 1970-tallet, da Stortinget vedtog å gjøre Stavanger til Norges oljehovedstad ved å bestemme at både Statoil og Oljedirektoratet skulle ha sine hovedkontorer der. De store utenlandske oljeselskaper som i dag er operatører på norsk sokkel, hadde allerede valgt Stavanger som base for sine aktiviteter i Nordsjøen.

Haukaas hadde senere, i mer enn syv år, den daglige arbejdsledelse i Stavanger Aftenblads redaksjon, som teller om lag 130 av avisens 430 medarbeidere. Han ledet således redaksjonens arbeid under både Bravo-utblåsing og Alerander Kjeiland-ulykken.

I dag har Haukaas som redaktør blant annet som oppgave å utforme avisens synspunkter i de redaksjonelle lederartiklene på spørsmål som angår industri, økonomi, energi, juss og forsvar.

som de måtte oppstå – og også ha for hånden til enhver tid folk som kan peke på løsninger. Amerikanere, briter og franskmenn kan ikke gjøre det like lett; ikke fordi de er mindre vennlige enn nordmenn, men simpelthen fordi de ikke er vant med å tenke i slike baner, eller eventuelt tenker så meget annerledes enn vi gjør.

Hvor mange ikke-norske operatører dere bør slippe til, avhenger jo blant annet av hvor stor lettevirksomhet dere ønsker igangsatt. Jeg ville ha valgt minst to amerikanske.

Med to amerikanske, ett eller to norske og muligens et britisk eller fransk selskap på operatørsiden, skulle dere være godt sikret, antar jeg.

Hva så med danskene?

Dem kjenner dere færøyingere bedre enn jeg gjør.

Kaare Haukaas

